

svěbytnost Petrova myšlení „bylo snad štěstím, že nevystudoval univerzitu“ (s. 68), je přiléhavý.

Recenzně převyprávět Boubínův výklad známých i méně známých spisů Petra Chelčického nepokládám za nutné. Pozorný čtenář ocení přesnost analýz, s chutí si přečte pokus o systematické uspořádání jeho myšlenek včetně edice krátkého traktátu, odsuzujícího trest smrti za krádež (s. 152–156).

Omezím se na několik poznámek. V rozboru nejstaršího Petrova traktátu „O boji duchovním“ Boubín mistrně vysvětluje Chelčického rozpoznání zneužitelnosti Písma (s. 75). Přesně totéž Chelčický vykládá v Postile a zcela se tím odlišuje od všech utrakvistických postil. Boubín v analýze zdůrazňuje především „bezvýhradný biblismus“, zejména novozákonní (s. 107). Ano, ale i v Postile si uvědomuje, že „biblismus“ může být snadno ďábelským osidlem. Podobná dialektika je i ve výkladu „tajemství“ eucharistie. O tajemství, o němž je lépe zbytečně nemudrovat, kázali utrakvističtí kazatelé jakoubkovsko-rokycanovské ražby všichni. Boubín má za to, že Chelčického k tomu nevedla teologická opatrnost, ale programový biblismus. Jistě, ale v příslušném uzávorkování.

Boubín jako moudrý historik připouští, že si „Petra nemusíme příliš idealizovat“ (s. 89) v souvislosti s polemikou proti tábořským bohoslovcům o pochopení eucharistie. (Táboři si zřejmě právem stěžovali, že dodal jejich pražským odpůrcům materiál proti nim.) Určitý sklon milovaného Petra přece jen idealizovat autor monografie nepochybně má. Vůbec se mu nedivím, ovšem nutno připustit, že i úctyhodná zásadovost v pochopení pravého kristovství, všem myšlenkovým směrům v husitství napříč, může být nebezpečná. Včetně ztotožnění pravého křesťanství s bezpodmínečně asketickým životem. Jisté je, že značnou společenskou nebezpečnost svého fanatismu Chelčický vyvažoval programovým pacifismem.

Zbývá jen doporučení četby Boubínovy monografie mimo jiné i jako literárního díla špičkové jazykové kvality.

Noemi Rejchrtová

NOVĚ O MATOUŠOVÝCH PODOBENSTVÍCH

Mrázek, Jiří. Podobenství v kontextu Matoušova evangelia. Jihlava: Mlýn, 2003, 211 stran.

Mrázkova kniha je v pořadí již jeho druhou prací zaměřenou na Ježíšova podobenství (*O kozlech, ovcích a lidech*, Mlýn, 1997). V této knize publikovaná habilitační práce si klade za cíl prozkoumat specifickou skupinu Ježíšových slov – podobenství – a jejich korespondenci s tou fází příběhu, do níž je Matouš zasadil (s. 192).

V úvodní části předložené studie jsou stručně představeny charakteristické rysy Ježíšových podobenství, následuje nástin dějin bádání a seznámení s nejdůležitějšími postavami 20. století (Jülicher, Jeremias, Dodd, Via, Hernisch aj.). Třetí část je věnována stavbě Matoušova evangelia, jeho možným členěním a výcho-

diskům Mrázkovy práce. Stěžejní část práce tvoří analýza oddílů, které lze zařadit mezi podobenství, nebo alespoň označit jako obrazné řeči. Kniha je zakončena dvojím shrnutím (resumé) v českém a anglickém jazyce. Celkem 198 stran textu, jmenný rejstřík a seznam literatury.

Hlavní část práce tvoří rozbor textů Matoušova evangelia, a to od 5. po 28. kapitolu. Všechny vykládané oddíly mají obdobnou strukturu – řecký text (dle kritického vydání NA²⁷) následuje český překlad (ČEP) – oba texty s autorovým členěním; stručné zastavení u synoptické otázky (Mk, Lk, Q) – je-li to pro analyzovanou perikopu relevantní; sledování vnitřních vztahů a rolí (aktantů); sémantické opozice; závěrem korespondence s kontextem celého evangelia jako příběhu. Mrázek při analýze podobenství vychází z kanonického textu v jeho konečném tvaru, z toho důvodu nevěnuje pozornost původnosti, stáří textů a jiným historicko-kritickým otázkám, o kterých je široce pojednáno v citované literatuře.

Krátce ke třem důrazům studie: Díky svému „širokému vymezení“ je analyzována skupina Ježíšových slov, která nejsou tradičně chápána jako podobenství. Mrázek svou definici nazývá: Pokus o hodně otevřenou definici podobenství. „Je to jako když kazatel (učitel, diskutér, terapeut) uprostřed svého výkladu najednou na chvíli začne *mluvit o něčem jiném*; ale on i jeho posluchači vědí, že to není o něčem jiném, že téma pokračuje. A to je podobenství.“ (s. 1) Mrázek se nepokouší o vybroušenou definici a ohraničení podobenství, jak tomu bylo v bádání do 70. let 20. století, podobenství je pro něj „příběh (poznámka, postřeh) o něčem jiném, zasazený do kontextu Ježíšova příběhu.“ (s. 2) Mrázková otevřená definice vede k otázce, co lze považovat za podobenství a co nikoliv: „Matouš sám, na rozdíl od mnoha moderních badatelů (a některých antických rétorik) nerozlišuje mezi podobenstvím, přirovnáním, alegorií, názorným příběhem...“ (s. 3)

Posun v bádání a pohledu na podobenství umožnila nová diskuse o metafoře, která se podle Mrázka stala protiútokem proti klasickému Jülicherovu pojetí podobenství. Metafora rozbíjí náš (dosavadní) pohled na svět a nabízí pohled nový (s. 12). Proto se stala prostředkem Ježíšova zvěstování, ale stejně tak působí i podobenství ve své současné literární podobě v evangeliích. Z dalších přístupů např. spojení pojetí podobenství jako metafory s hebrejským *mašal* (s. 13). Např. 1S 10,12: MT – *l'mašal*, LXX – EIS PARABOLÉN – pořekadlo, přísloví, podobenství.

Dalším důrazem Mrázkovy studie je narativnost evangelia. „Tato kniha analyzuje narativní postupy kanonického Matoušova evangelia: významy, které vznikají zasazením podobenství do většího narativního celku evangelia jako příběhu o Ježíši Nazaretském. Zkoumá tedy podobenství jako příběhy uvnitř příběhu, jednoduché narativní celky uvnitř narativní kompozice.“ (citát z přebalu knihy) Příběh pomáhá proti dogmatickému čtení, které se soustředí na teologicky závažné pojmy a témata a vše ostatní ustupuje do pozadí jako nepodstatné, dogmaticky ne příliš hodnotné. Mrázek se staví proti přecenění role diskursů a proti dělení evangelia na pět částí podle pěti velkých řečí, naproti tomu neodmítá zcela členění Kingsburyho na tři části. Ztotožňuje se s přístupem Edwardse, Powella a dalších,

podle něhož má v Matoušově evangeliu jednoznačně přednost vyprávění příběhu (s. 35, 191).

Po formální stránce je kniha dobrá, nelze si však nevšimnout tiskových (redakčních) chyb v textu i v poznámkovém aparátu (s. 33, 49 aj.). Naopak je třeba ocenit mnohá navrhovaná členění a struktury evangelia, grafické znázornění opozicí a rolí, dobrou čitelnost řeckých fontů. Mám za to, že čtenář je ochuzen o souvislejší závěr, který je omezen na čtyři strany sumáře (s. 191–194). V několika případech jsem očekával hlubší analýzu vztahů mezi jednotlivými obraznými řečmi, např. vztah soli a světla (s. 45–48).

Mrázkův přístup napomáhá číst Ježíšova podobenství (Matoušovo evangelium) z jiné perspektivy – nesledovat výhradně jednotlivosti nebo strukturu, ale také narativnost evangelia. Mrázkova otevřená definice umožňuje, aby byl okruh podobenství rozšířen o obrazné řeči. Všimá si jednotlivých postav (jednajících i pasivních), děje a zápletky, zároveň napomáhá oživení dramatičnosti textů, které jsou často „oposlouchány“. Historický kontext přispívá k odhalení provokativnosti, která se současnému čtenáři vytratila a literární kontext – bezprostřední i širší – umožňuje vnímat jednotlivosti v rámci celkového vyprávění. Využití nejnovějších exegetických přístupů v předložené práci připomíná potřebu obdobných studií k ostatním novozákonním knihám, potažmo žánrům, které budou reflektovat specifika jejich výkladu a uplatní vedle diachronních také synchronní exegetické metody. V anglickém i německém jazyce jsou obsáhlé monografie i stručné příručky věnované podobenstvím dostupné již řadu let. U nás tato studie nejen zaplňuje mezeru na poli novozákonního bádání, nýbrž ocení ji každý, kdo se potýká s výkladem podobenství – student teologie, farář i každý písmák.

Peter Cimala

POZVÁNKA PRO NEZASLOUŽILÉ

Jan Keřkovský, Pozvánka pro nezasloužilé. Mlým, Třebenice 2001.

Na žádost několika členů evangelického sboru v Třebenicích vydal Jan Keřkovský kázání, která ve sboru pronesl. Kázání jsou seřazena v deseti tématických cyklech.

Jednotlivá témata jsou dána církevním rokem nebo otázkami, které si křesťan klade. Kazatel volí texty volně, někdy volí více biblických míst pro kázání. Nevyhýbá se textům velice obtížným (např. Ga 1,4–10 Budiž proklet, Mt 12,22–32 O hříchu proti Duchu svatému, Ez 18,1–4.20–32 Otcové jedli nezralé hrozny, L13,1–5 O Bohu, jeho trestech a o nás).

S textem pracuje pečlivě v původních jazycích, pracuje s Kralickou, často podává vlastní parafrázi textu. Forma zpracování textů je různá. V některých kázáních je silně uplatněn kazatelský nápad, takže ovlivňuje celé kázání (např. kázání strana 6–10: Jak Hospodin smetl koně s jezdce), stojí v popředí a vlastní text